
Historia

DARNOWO

Miejscowość wymieniana w źródłach od 1312 r.. W 1407 r. jako właściciel wzmiankowany Piotr Darnowski z Darnowa, potem należało częściowo do Bnińskich i Gryżyńskich. W roku 1514 r. przeszło w ręce Mikołaja Spławskiego wraz z Wyskocią, Spytkówkami i Luboszem. W roku 1529 Spławscy sprzedali dobra Marcinowi Gołutowskiemu wraz z Piotrowem i Racotem. Odtąd Darnowo w rękach kolejnych właścicieli majątności Racot (patrz Racot). Po I wojnie światowej folwark przeszedł na własność Skarbu Państwa. W okresie międzywojennym dzierżawił go Witold Gólkowski (jednocześnie dzierżawca Spytkówek, Witkówek i Lubosza Starego).

Folwark w Darnowie wzmiankowany już w 1681 r., kiedy to wymienione „domostwo folwarku”, „obory nowo sporządzone”, „owczarnia z sypaniem” i „spichlerz z blochów”. W końcu XIX w. na terenie wsi znajdowało się 13 domów zamieszkałych przez 99 osób. Do początku XX w. powierzchnia folwarku podawana łącznie z powierzchnią dóbr Racot (patrz Racot). Do roku 1926 ziemie należące do folwarku liczyły 614,75 ha, z czego 594,25 ha zajmowały pola, 16,25 ha łąki i pastwiska, 4,25 ha nieużytki.

ZESPÓŁ FOLWARCZNY usytuowany w zachodniej części wsi po południowej stronie drogi z Racotu do Wyskoci. Składa się z podwórza folwarcznego oraz z położonych poza jego obrębem budynków mieszkalnych pracowników folwarcznych. Dziedziniec gospodarczy na rzucie prostokąta, otoczony ze wszystkich stron zabudową, z małym stawem pośrodku i większym usytuowanym niegdyś na południowy – wschód od podwórza, obecnie zlikwidowanym. Taki kształt podwórza istniał już w 1862 r. Główny wjazd na podwórze znajduje się pośrodku pierzei północnej, drugi na wprost niego w pierzei południowej. Zachowane częściowo stare ogrodzenie podwórza w postaci ceglano-tynkowanego muru i bram w formie słupów, na których zawieszono skrzydła drewnianej bramy. Zachowana zabudowa podwórza powstawała od końca XVIII w. do czasów współczesnych. Najstarsze budynki to dwa obiekty mieszkalne w pierzei północnej po obu stronach wjazdu (nr 8 i 10). Po ich zachodniej stronie znajduje się dawny chlew z ok. poł. XIX w., murowany z cegły parterowy z użytkowym magazynowym poddaszem. W pierzei wschodniej zachowane dwie stajnie (I i II) z 4 ćw. XIX w., murowane, częściowo przebudowane, w południowej od wschodu stajnia (III), a po drugiej stronie wjazdu stodoła. Od strony zachodniej podwórze zamyka kilka połączonych budynków pochodzących z 2 poł. XIX w. tj. od południa spichlerz, obora, owczarnia. Pośrodku dziedzińca wznosi się wiata. Na wschód od podwórza wznosi się budynek mieszkalny pracowników folwarcznych oraz chlew i obora pracowników folwarku, skupione wokół niewielkiego prostokątnego dziedzińca. Są to budynki murowane z cegły, parterowe z użytkowymi poddaszami, powstałe na przełomie XIX i XX w., z których najciekawszy budynek mieszkalny. Dwa inne budynki mieszkalne wznoszą się za zachód od podwórza, z których jeden z ok. poł. XIX w. murowany z szachulcowymi szczytami, drugi z końca XIX w. murowany o tynkowanych ścianach z ceglano-tynkowym detalem.

DOMY NR 8 i 10 analogiczne, usytuowane w północnej pierzei podwórza, przeznaczone dla pracowników folwarcznych. Dom nr 8 służył jako rządówka. Budynki powstały w końcu XVIII w. lub na pocz. XIX w., murowane z cegły, parterowe z użytkowym magazynowym poddaszem, nakryte dachami naczółkowymi pokrytymi dachówką karpówką układaną w koronkę. Wzniesione na planie prostokąta, o dwutraktowym układzie pomieszczeń z sienią na osi. We wnętrzu stropy drewniane z podsufitką, więźba dachowa drewniana jętkowa. Elewacje tynkowane z zachowanym częściowo dawnym detalem. Naroża budynku, wejścia oraz środkowe okna tylnej elewacji ujęte w szerokie, bardzo płaskie pilastry, elewacje zakończone gzymsem wieńczącym. Pierwotnie otwory ujęte w skromne tynkowe opaski, zachowane tylko częściowo. Zachowana stara stolarka drzwi wejściowych w domu nr 8. dwuskrzydłowych płycinowych z niskim nadświetlem.

STAJNIA (III) usytuowana w pierzei południowej wzniesiona została w 1 poł. XIX w. Jest to budynek murowany z cegły, parterowy z użytkowym poddaszem, nakryty dachem naczółkowym pokrytym pierwotnie dachówką, obecnie eternitem. Wzniesiony na planie prostokąta, z wnętrzem podzielonym na trzy pomieszczenia, z których środkowe pełniło przypuszczalnie funkcję szorowni. Elewacje tynkowane, otwory zamknięte odcinkowo. W narożach budynków zachowane szerokie lizeny, do lizen elewacji frontowej i do samej elewacji dostawione zostały dodatkowe przypory. Elewacje zakończone gzymsem, otwory zamknięte odcinkowo.

STODOŁA wzniesiona przypuszczalnie w końcu XVIII w., murowana z cegły na podmurówce z kamienia polnego, nakryta dachem dwuspadowym pokrytym eternitem. Budynek na planie prostokąta, z dwoma klepiskami i trzema sąsiekami. Elewacje tynkowane z szerokimi pilastrami w narożach. Podobne pilastry ujmują otwory wjazdowe. Elewacje wieńczy gzyms, na ścianach szczytowych między pilastrami proste tynkowe pasy.

OWCZARNIA wzniesiona ok. 1880 r., murowana z cegły, parterowa z magazynowym poddaszem, nakryta dachem dwupołaciowym pokrytym eternitem. Obiekt postawiony na planie prostokąta z późniejszą dobudówką dostawioną pośrodku elewacji zachodniej z klatką schodową w części środkowej. W przyziemiu sklepienie krzyżowe, wsparte na dwóch rzędach żeliwnych słupów. Elewacje tynkowane z ceglano-tynkowym cokołem i detalem, podzielone lizenami biegnącymi przez całą wysokość elewacji. Pomiędzy nimi zamknięte półkolistości otwory okienne lub wjazdowe w ceglanych obramieniach, a powyżej gzyms kordonowy, na którym wsparte okna poddasza, także zamknięte półkolistości i wypełnione ażurową ceglano-tynkową ścianką. W oknach parteru zachowana metalowa stolarka.

DOM MIESZKALNY PRACOWNIKÓW FOLWARCZNYCH (obecnie nr 12) wzniesiony przypuszczalnie na pocz. XX w. na wschód od podwórza, przeznaczony dla czterech rodzin, murowany z cegły, podpiwniczony, parterowy z mieszkalnym częściowo poddaszem, nakryty dachem naczółkowym pokrytym dachówką. Wzniesiony na planie wydłużonego prostokąta, z szerokim ryzalitem pośrodku elewacji wschodniej i zachodniej. Elewacje tynkowane, pierwotnie okna w opaskach okiennych, obecnie większość bez obramień. W połaci dachowej okna powiekowe.

Źródło:

Redakcja naukowa serii prof. dr hab. Jan Skorutowicz "Dawne budownictwa folwarczne"

Jolanta Goszczyńska, Majątki Wielkopolskie, Tom V, Powiat Kościański, Wydawnictwo Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno

Spożywczego w Szreniawie 1998r., wyd. cyt., s. 53-55.

Gmina Kościan

Tu warto mieszkać, pracować i działać...

2014-04-22

Data zamieszczenia dokumentu w serwisie internetowym

560

Nr
dokumentu